

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 4. V Ljubljani, 28. februarija 1893. Leto X.

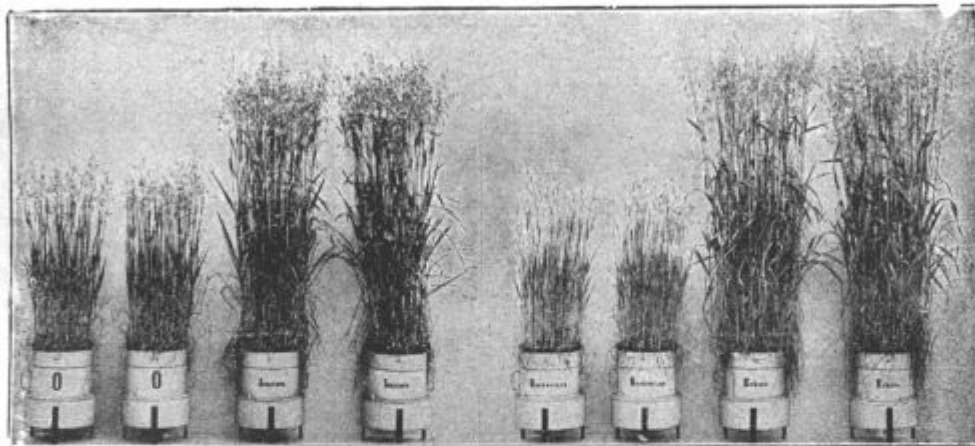
Obseg: Beseda o rastlinski hrani. — Oddaja semenskega krompirja. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Beseda o rastlinski hrani.

IV.

V zadnjem odstavku smo se poučili, da se nekaj rastlin (stročnice) lahko okoristi s prostim zračnim dušikom, druge pa ne (žita, okopavine i. dr.). To nam seveda ni prav. Kako lepo bi bilo, ko bi nam ne bilo nič treba skrbeti za dušikasto hrano! Morebiti je pa vender le mogoče pripraviti rastlinam zračnega dušika, da ga morejo rabiti. Poskušnje so pokazale, da je mogoče, in sicer posredno, t. j. če vsejemo prej kako stročnico. Ta nabere zračnega dušika in ga podela, mi jo pa podorjemo in vsejemo kako žito ali drugo rastlino, katera sama ne more uživati prostega zračnega dušika, pač pa ga jemlje iz gnijoče rastline.

Podoba 12. nam kaže štiri poskuse z ovsom. Vse posode so pognojili s kalijem in s fosforovo kislino, nobene pa z dušikom. Za to je ravno šlo, kako vpliva zeleno gnojenje z različnimi rastlinami. V poskusu šte. 1. ni

1. Niso gnojili z zelenjem.
2. Predno so sejali oves, spravili so pod zemljo zelenega volčjega boba.
3. Predno so sejali oves, spravili so pod zemljo zelene ajde.
4. Predno so sejali oves, spravili so pod zemljo zelenega graha.

V vseh posodah so pognojili ovsu s kalijem in fosforovo kislino, z dušikom pa ne.

Poskusi z ovsom (zeleno gnojenje).

Podoba 12.

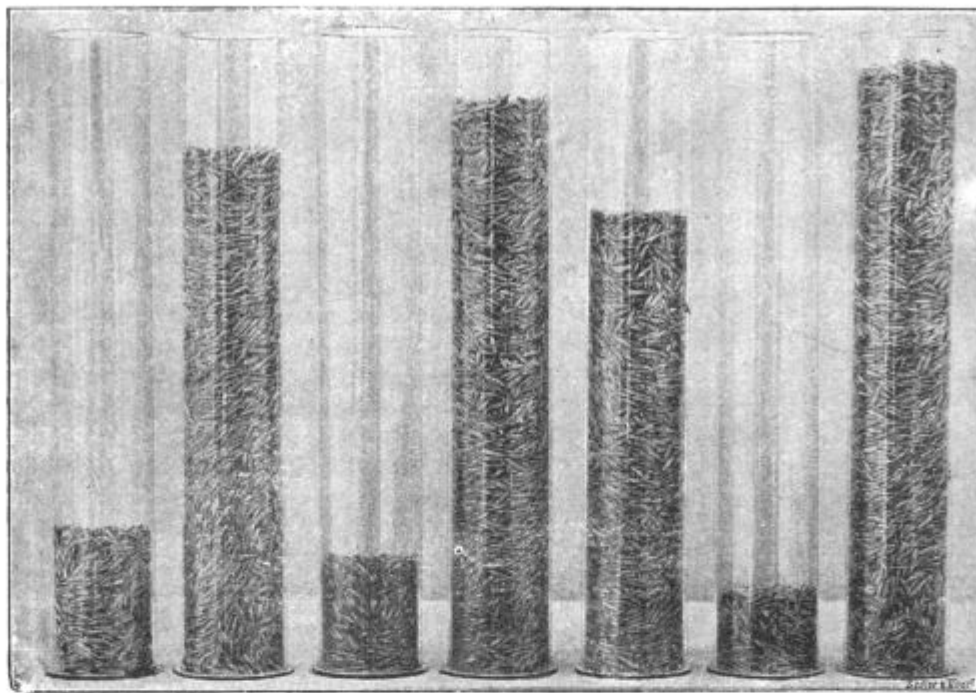
šte. 2. in 4. Stročnici volčji bob in grah sta nabrali iz zraka in podelali mnogo dušika, in ker smo ti rastlini podorali, okoristil se je ž njima oves in se bujno sponesel.

dobil oves zele-nega gnoja, v poskusu šte. 2. so pognojili z volčjim bobom, v poskusu šte. 3. z ajdo in v poskusu šte. 4. z graham. Znano nam je, da ajda ne pripada stročnicam, pač pa volčji bob in grah. Pogled na podobo 12. nam potrjuje vse, kar smo dosedaj opazovali. V poskusu šte. 1. in 3. oves ni dobil v zemlji mnogo dušikaste hrane in je zaradi tega tudi slabo uspel. Vse drugače je bilo v poskusu

Tudi podoba 13. nam potrjuje navedene izkušnje. Kaže nam 7 posod z ovsom, katerega so pridelali pri različnih poskusih. Sejali so oves na negnojeno zemljo (števil. 1.), v čilski solitar (števil. 2.), v zeleno gorušico (števil. 3.), v zeleno grašico (števil. 4.), v volčji bob (števil. 5.), v zeleno ajdo (števil. 6.) in v grah (števil. 7.). Na nepognojeno zemljo in tamkaj, kjer so mu gnojili z rastlinami, ki niso stročnice, obrodil je oves slabo (števil. 1., 3 in 6.), kjer so mu pa gnojili z zelenimi stročnicami, sponesel se je dobro (števil. 4., 5. in 7.). Števil. 2. nam kaže pridelek iz zemlje, katero so pognojili s čilskim solitarjem. Čilski solitar je pa dušikasto gnojilo, torej je dobil oves v njem dosti dušikaste hrane. Vsled teh izkušenj so se uže pomnogih krajih priprijeli gnojenja z zelenimi stročnicami in so dosegli prav lepih uspehov. Seveda uspehi niso povsod enaki, ker so pridelki odvisni tudi od drugih okoliščin, vendar pa nam dosedanje izkušnje jasno kažejo, koliko zalogo dušika ima kmetovalec v zraku, če ve, kako se je ž njim okoristiti.

V.

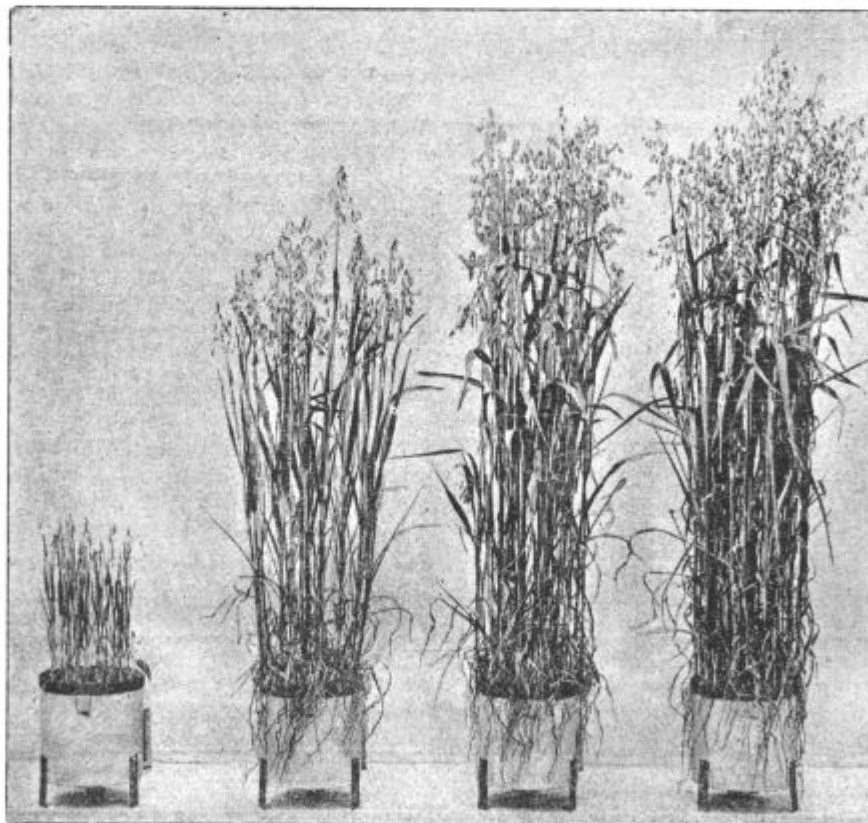
Če še enkrat kratko povzamemo,

1. Oves, nepogojen. 2. Oves, pogojen s čilskim solitarjem. 3. Oves, pogojen z zeleno gorušico. 4. Oves, pogojen z zeleno grašico. 5. Oves, pogojen z zelenim volčjim bobom. 6. Oves, pogojen z zeleno ajdo. 7. Oves, pogojen z zelenim grahom.

Uspeh poskusov z ovsom.

Podoba 13.

Brez dušikastega gnoja. $\frac{1}{2}$ g dušika v čilskem solitarju. 1 g dušika v čilskem solitarju. $1\frac{1}{2}$ g dušika v čilskem solitarju.

Poskusi z ovsom (gnojenje s čilskim solitarjem).

Podoba 14.

kar smo opazovali v prvih štirih razdelkih, osnovali si bomo ta le pravila:

1.) Prosti zračni dušik ni neporaben, kakor se je sploh mislilo do zadnjega časa, ampak nekatere rastline (i. s. stročnice) ga porabljajo s pomočjo nekaterih glivic, katere se jim vselijo v korenine. Ker pripada dušik najnajtežjšim redilnim snovem, je to za kmetijstvo zelo velikega pomena.

2.) Ker se stročnice lahko okoristijo s prostim zračnim dušikom, ne bomo jim po nepotrebnem dajali dušikaste hrane. Ker pa rastline le tedaj uspevajo povoljno, če imajo vseh redilnih snovi zadosti, tudi stročnice ne morejo uspevati povoljno, če nimajo kake druge redilne snovi. Zato jim moramo primerno gnojiti in jim dajati potrebnih živil. Če jim pognojimo s kakim kalijem in fosfornim gnojilom, na pr. s kajnitom in s Tomasovo žlindro, usposobimo jih šele, da se okoristijo tudi z dušikom.

3.) Tistim rastlinam, katere ne morejo uživati prostega zračnega dušika, pripravimo jim ga na ta način, da prej vsejemo kako stročnico ali zmes od več stročnic, podorjemo to setev jeseni ali

spomladi in vsejemo potem dotične rastline. V zemlji gnijoče stročnice dajó rastočim rastlinam mnogo dušikaste hrane. Če torej kaka rastlina ne more uživati prostega zračnega dušika neposredno, pride lahko do njega posredno.

VI.

Po teh opazovanjih se nam vsiljuje vprašanje, ali je sploh še treba kupovati dušikastih gnojil, ko vendar lahko dobivamo dušika iz zraka zastonj (pri stročnicah) ali pa prav ceno (pri drugih rastlinah, katerim gnojimo z zelenimi stročnicami)? Če pomislimo, da vsem rastlinam ne moremo tako gnojiti z zelenimi stročnicami, kakor bi bilo treba, jasno nam bode, da v vseh slučajih ne moremo izhajati brez umetnih dušikastih gnojil.

Zelo znano dušikasto gnojilo je čilski solitar. V Darmstadtu so poskušali tudi to gnojilo. Podoba 14. nam kaže 4 posode z ovsom, katerih prve niso gnojili, ostale tri pa, in sicer vsako nekoliko bolj. Čim več je dobila rastlina dušikaste hrane, tem bolje je uspevala. S tem pa ni še rečeno, da se rastline sponšajo tem bolje, čim bolj jim pognojimo. Tudi gnojenje ima svoje meje. Pravilno gnojenje ohrani zemljo rodovitno in se izplača. V nastopnem navajam nekaj podatkov o gnojenju s čilskim solitarjem, kakor jih priporoča prof. dr. P. Wagner:*)

Če sejemo ozimno pšenico v dobro gnojeno krompirišče, deteljišče ali za kako drugo stročnico, ni ji treba gnojiti s solitarjem, če pa pride pšenica na slabo gnojeno zemljo, damo ji 50 kg ali kvečemu 1 q solitarja na 1 ha. Spomladi pa se ji da v vsakem slučaju tudi toliko solitarja, in sicer naj se ga potrosi polovico meseca marcija, polovico pa meseca aprila. Jaro pšenico pognojimo z 1—4 q solitarja, in sicer ob setvi in pa kaka dva tedna pozneje, ko pride iz zemlje. Če je slabi, gnoji se lahko tudi trikrat, toda prestarih rastlin ni več gnojiti, ker ne morejo več porabiti dušika. Preveč naenkrat naj se ne gnoji.

Rži damo le 1—2 q solitarja. Ozirati se je treba na iste okoliščine, kakor pri pšenici.

Tudi ječmen gnojimo le z 1—2 q solitarja. Pri setvi gnojimo z 80—100 kg, in ko se uraste in če je treba, damo mu zopet 80—100 kg solitarja. V prav slabi zemlji gnoji se lahko še tretjič.

Ovsu damo 1—4 q solitarja. V slabi zemlji se gnoji dvakrat, v zelo slabi celo trikrat, in sicer tretjič, predno se začne latovati. — Drugih rastlin ne smemo gnojiti tako pozno.

Krompirju navadno gnojimo z 2 q solitarja na 1 ha. V zvezni zemlji ga spravimo v zemljo, v srednji ga potresemo po vrhu, potem ko vsadimo krompir, na zelo rahlo zemljo pa ga potresemo šele tedaj, ko se pokažejo rastline iz zemlje.

Pesi pognojimo s 6—7 q na 1 ha, korenju s 4—5 q. Gnojimo pa trikrat, prvič ob setvi, drugič 4 tedne pozneje in tretjič zopet čez 3—4 tedne.

Turščici damo 1.5 q solitarja, ko se pokaže iz zemlje, in 3 tedne pozneje zopet 1.5—2 q.

Ajda dobi kvečemu 1.5 q solitarja. Najbolje je, če ga potresemo po zemlji, ko vsejemo ajdo.

Lanu zadostuje 1.5—2 q solitarja. Polovico se ga potrosi ob setvi, polovico pa 4 tedne pozneje.

S čilskim solitarjem gnojimo tako, da ga kar po vrhu potresemo ali pa ga podvlečemo, včasih (v zvezni zemlji) tudi podorjemo.

*) Na druga gnojila se tukaj ne bom oziral nego na čilski solitar. To pa omenjam zato, da ne bo kdo mislil, da samo to gnojenje uže zadostuje,

Dr. Wagner je preračunal iz svojih poskusov, da je dal 1 q čilskega solitarja več pridelkov, i. s.:

pšenice . . .	3 q	} in pa primerno množino slame.
rži . . .	3 "	
ječmena . . .	4 "	
ovsa . . .	4 "	
krompirja . . .	36 "	
pese . . .	55 "	

Omeniti pa moram, da uspehi niso povsod taki, ampak so v različnih zemljah in v različnem podnebju različni. F. Š.

Oddaja semenskega krompirja.

Kakor vsako leto, tako oddaje tudi letos kmetijska dražba svojim udom semenski krompir, in sicer le v celih vrečah po 50 kilogramov onejidovca, zborovca in imperatorja. 100 kg z vrečami vred stoji 4 gold.

Vsled mnogih želja je družba naročila tudi novega onejidovca, kojega oddaje po 7 gld. 50 kr. 100 kg. Kdor ga hoče sam direktno naročiti, obrne naj se do K. Rambouseka v Zborowu pri Forbesu na Češkem.

Poskusi v družbenem poskušališči so tudi letos pokazali, da so te vrste vsaj za zemljo, kakeršno imamo v Ljubljani, najboljše, vendar pa onejidovec in zborovec prekosita imperatorja.

Družba pa išče uže mnogo časa rumenega in krastavega krompirja, ki naj bi nadomestil sedaj slabo uspevajočega ribničana. V to svrhu dela poskuse z vsemi novimi vrstami, ki so po popisih v cenikih rumenega mesa. Take nove vrste se morajo plačati kilogram do blizu 2 gld. in tudi več. Lansko leto smo poskušali s 50 vrstami, med katerimi so take, ki smo jih precej jeseni zavrgli, ker so preveč gnilobne, ali pa ne obrode zadostno. Za to leto smo pridržali za poskus le tiste vrste, ki najmanj toliko obrode, kolikor imperator. Imperator nam je namreč dal štirinajstkratnega pridelka. Ker z vsem pridelkom zaradi pomankanja prostora ne moremo delati poskušanj, ponudimo našim članom nekatere vrste za poskušnjo, in sicer v množinah po nekoliko kilogramov.

Nastopnih vrst oddamo, dokler je kaj zaloge, le v vrečicah po 10 kg, kilogram po 15 kr.: Mazur, Doliva, Pomijan, Semen, Ostoja, Krakus, Szaraczek, Ozimek, Goldbal, Kreole, Nordpole, Prof. Kühn, Fryga, Goldene Mehlkugel, Deutscher Reichskanzler, Kerusker in Germania. Te vrste so dale 14 do 24 kraten pridelok.

Omenjamo pa, da bode družba prihodnje leto imela nov rumen krompir, ki ga je sama vzgojila in ki po dosedanjih izkušnjah obeta najmanj tak pridelok kakor onejidovec ter ni gnilobi podvržen.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 45. Imam sod jabolčnika, ki se noče učistiti. Kaj naj naredim, da se učisti? (L. V. v B.)

Odgovor: Jabolčnik se najbrže ne učisti, ker ima premalo čreslovine, katera naredi, da beljakovine skrknjejo ter padejo na dno. Poskusite ga učistiti z beljakom, in sicer vzemite na vsak hektoliter tri beljake. Ako ne bo uspeha, potem je naša trditev prava, in ne bode Vam kazalo drugega, nego dati čreslovine s taninom, katerega dobite v lekarni. Da ne bode zastonj čistili, priporočamo Vam pred čiščenjem dodati

na vsak hektoliter 25 gramov tanina. Sicer pa berite odgovore na 7., 14., 99., 171. in 217. vprašanje v lanskem letniku „Kmetovalca“.

Vprašanje 46. Bral sem v neki knjigi, da **sadno drevje sajeno blizu velikih gozdov** ne uspeva dobro. Ali je res kaj na tem? (J. T. v L.)

Odgovor: Bližnji gozd na sadno drevje drugače nič ne vpliva, le da je bolj izpostavljeno raznim mrčesom, katerih je blizu gozdov vedno več nego drugod. Dostikrat pa gozd še dobrodejno vpliva, kar daje sadnemu drevju zavetje.

Vprašanje 47. Ali kaže rabiti „**Tomasovo žlindro**“ tudi za **pognojitev krompirja, graha in fižola**? (J. P. v D.)

Odgovor: Tomasova žlindra povsod dobro vpliva s svojo fosforovo kislino, posebno dobro v zvezi s kajnitom ali pepelom. Pri krompirju boste pa imeli poseben dober uspeh le tedaj, če ima njiva dovolj dušika, t. j. če je dobro gnojena. Grahu in fižolu pa žlindra in kajnit izvenredno veliko pomagata, tudi če v njivi ni veliko dušika, ker te rastlini srkata iz zraka dušik, krompir ga pa ne more. Opozarjamo Vas na članek „Beseda o rastlinski hrani“ v zadnji številki „Kmetovalca“.

Vprašanje 48. Kedaj je **pravi čas gnojiti travnik s Tomasovo žlindro**, kako se gnoji in koliko je je treba na štirjaški seženj? (J. P. v D.)

Odgovor: Travniki se gnoje s Tomasovo žlindro najbolje jeseni ali prav zgodaj spomladi. Gnoji se pa ž njo, na ta način da se kvečemu nekaj ur prej nekoliko z vodo poprši ali pa z vlažno prstjo pomeša ter potem taka po travniku ali njivi raztrosi. Na vse drugo najdete odgovor na 9. strani letošnje 2. številke „Kmetovalca“.

Vprašanje 49. Ali je **sladkor dober za krmljenje čebel**? Tukajšnji čebelarji menijo, da je boljši nego med (J. R. v B.)

Odgovor: Najboljša krma za čebele je, če jim morete dati zdravo zaprto satovje. Če pa tega ni, je pa sladkor tudi dober, in sicer boljši nego kakšen star in deloma pokvarjen med. Najboljši je kandisov sladkor v koscih, nekoliko poskropljen z vodo. Šele pomladi, če ni drugače mogoče, se da tekoča hrana, in sicer prav zdrava strd, razredčena z nekoliko mlačne vode, ali pa navaden sladkor, ki se mu doda za polovico njegove teže vode, ter se potem skuha in pene posnamejo ter proč zaženo.

Vprašanje 50. Ali je kakšno **sredstvo, da se usuše mokre in plesnive stene**? (J. Š. v G.)

Odgovor: Mokre in plesnive stene prihajajo vedno od tega, ker stoji temeljni zid v vlažni zemlji. Dokler se voda od temelja ne odpelje, toliko časa se tudi zid ne posuši, ker ravno on vedno vodo iz zemlje srka. Če uže nečete temelja odkopati, vode odpeljati in zidu posušiti, priporočajo nastopno mažo, ki vsaj nekoliko prepreči preveliko mokroto v sobi ali v kaki shrambi: Razdrobite 93 delov opeke, potem posebe 7 delov svinčene glaje (Bleiglätte) ter vse to skupaj zmešajte in prilijte toliko lanenega olja, da se naredi maža, ki se na steni razmaže. Maža se v 3 do 4 dneh strdi in ne prepušča več vlage skozi zid.

Vprašanje 51. Ali se sme **travnik z navadno brano prevleči**, ker travniških bran dosedaj še nimamo? (Fr. R. v Č.)

Odgovor: Gotovo da se sme, ker je boljše nekaj kakor nič. Z navadno brano se delo le površno opravi, ker je nepregibljiva in zato ne prime povsod. Tudi ima preostre kline, vsled česar odletava. Travniška brana je pa pregibljiva, sestoji iz posameznih členov, ki se lepo uležejo v vsako vdrtino in gredo čez vsak hribček. Le prevlecite svoj travnik z navadno brano, kajti uspeh Vas bode kmalu pripravil, da si boste kupili travniško brano. Če je sami ne utrpíte kupiti, kupite jo skupno s člani kmetijske družbe, kojih Vas je v Vaši vasi

veliko, in tako bode prišel na enega prav majhen strošek, ki bo uže prvo leto desetokrat povrnen.

Vprašanje 52. Blizu hleva imam lep oreh, mimo katerega drži jarek za deževnico. Oreh je naredil skozi jarek korenino, vsled česar voda zastaja. **Ali bi orehu kaj škodovalo, če mu to korenino posekam**? (J. G. v G.)

Odgovor: Ako bode orehu samo eno korenino posekali, ne bode mu prav nič škodovalo, rasel bode tako veselo kakor doslej, ker stoji i tako v zelo gnojnem svetu blizu hleva, in skozi jarek se gotovo ne pretaka samo deževnica, ampak tudi gnojnica.

Vprašanje 53. Je li mogoče **odvzeti petijotu, ki je presladek, sladkobe kar je je odveč**? (A. D. v Z.)

Odgovor: Petijotu jemati sladkor, nam se zdi potratno, ker sladkor je pri narejanji petijota menda glavna reč in ob enem najdražja. Da je petijot še presladek, z drugimi besedami, da sladkor ni še pokipel, vzrok je slabo kipenje jeseni. Ko bi bil petijot naš, odvzeli bi mu tem potom sladkobo, da bi izkušali izpremeniti sladkor v špirit. Postavili bi namreč petijot v primerno gorko shrambo (vsaj 15° C.), dodali mu v gorki vodi popolnoma zmečkanih rozin in prepričani smo, da bi pričel vnovič kipeti, sladkoba bi izginila in petijot bi ob enem postal močnejši. Rozin bi zato v petijot dejali, ker na njih je polno jako krepkih gliv, ki vzbude novo kipenje. Ako denete v petijot citronske ki-line, ne odpravite sicer sladkorja, a kislejši okus bi tajil sladkobo. Poskusite! Tudi z apnom se da sladkor odvzeti, a o tem ne pišemo, ker Vam tega iz raznih vzrokov ne priporočamo.

Vprašanje 54. Kaj pravite o misli, ali bi ne bilo dobro delovati na to, da bi tudi **bike na ta način postavila država po deželi kakor žrebce**? (A. D. v Z.)

Odgovor: Gotovo bi bilo to dobro, a potegoval se nihče ne bode za to, ker je nedosežno. Ali mar menite da imamo državne žrebce zaradi ljubezni do kmeta ali vsaj do konjereje? Samo zato, ker je treba dobrih konj za vojno, kakeršnih bi nikdar ne dosegli, če bi bila konjereja tako prepuščen kmetovalcem kakor je govedoreja. Sicer pa ni državna naloga denarno pomagati kmetovalčemu obrtu, ker slednjič bi vsak stan lahko to zahteval. Naloga državna je, kmetijstvo kakor tudi druge obrte pospeševati, podpirati jih itd., a če bi ona skrbela še za bike, potem bi po tisti pravici smeli zahtevati še vseh drugih gospodarskih potrebščin. Kovač bi zahteval od države meh, čevljar kopito itd., kajti bik ni nič drugega za kmetovalca nego orodje, s katerim dobiva teleta in brz katerega se on sploh z živinorejo ne more pečati. Kakeršno orodje, tako delo, kakeršni biki, taka govedoreja. Dokler nam šodo take misli rojile po glavi, ne bomo izboljšali živinoreje. Le kadar bo vsak posamezni živinorejec spoznal, da mu je neogibno potreba dovolj dobrih bikov, za katere mu je ravno tako dolžnost samemu skrbeti, kakor za krmo v hlevu, potem šele bomo imeli splošno dobro živino, dokler pa tega spoznanja ni, treba nam je šibe, ki se imenuje „Zakon za povzdigo živinoreje“.

Vprašanje 55. **Kako bi se ohranila jajca**, ki so sedaj iznesena, do poletja? (A. J. v M.)

Odgovor: Jajca imajo za zrak predorno lupino, zato je treba njene luknjice s kakšno rečjo zamazati, da ne more skozi nje zrak, ki potem pokvari vsebino. Take reči so kaka toščoba ali druga maža, na pr. šelak, vazelina itd. Ako mažemo jajca z oljem, maslom, špehom itd., smemo jih le prav tanko, da mast ne pride skozi lupino ter zlasti pokvarjena ne izpridi okusa jajcem. Iz tega vzroka je najboljša vaz-lina, ki se tudi ne izpridi in nima nobenega okusa. Tako namazana jajca se hranijo tako v zabojih, da se drugo drugega ne dotikajo. Shramba za jajca bode vedno suha in primerno topla. Jajca hranijo nadalje v pesku, pepelu, apnu, rezanci, žaganji itd., a taka jajca se nikdar tako dobro ne obdrže kakor zamazana. Končno še

omenjamo, da se oplojena jajca veliko hitreje pokvarijo, zato ni dobro imeti pri tistih kokoših, katerih jajca hočemo hraniti, petelina.

Vprašanje 56. Imam desetletnega konja, ki šestokrat pri požiranju krme zajedi ter vselej za žleb z zobmi prime. Kako bi se to odpravilo? (A. J. v M.)

Odgovor: Na vprašanje, kako to ječanje in grizenje odpraviti, je prav lahko odgovoriti, če se za vzrok tej razvadi ve. Vi nam pa reči niste nič popisali niti povedali, ali ste konja kaj preiskali in ali ste kaj sumnega našli. Vzrok ječanju in grizenju je morebiti bolečina, ki jo konj, kadar požira, začuti v gobci, grlu, požiralniku ali želodci. Priporočamo Vam poklicati živinozdravnika, ki bode preiskal konja in na podlogi preiskave primerno ukrenil.

Vprašanje 57. Kaj je vzrok, da postajajo prasiči ikrasti? (J. U. v G.)

Odgovor: Ikraste prasiče imenujemo tiste, kojih meso je z ikrami preraščeno. Ikre so pa neke vrste živali, katere prasič naleze, in sicer je ta žival trakulja, ki v človeku živi. Človek, ki je ikrasto meso, dobi trakuljo. Trakulja se veča ter je popolnoma dorasla sestavljena iz 700—800 členov. Zadnji členi, recimo pri repu, postajajo zreli ter odpadajo, spredaj pri glavi pa nastajajo novi. Ti zreli členi gredo od človeka, po naključji jih prasič z eno ali drugo rečjo požre, naredi se zopet prvi začetek trakulje, kateri začetek se imenuje ikras. Brez iker ni trakulje, brez trakulje ni iker, ker to je prav za prav vse ena žival, ki mora imeti, če naj se popolnoma razvije, človeško in prasičje telo na razpolaganje. Iz tega sledi, da se varujmo ikrastega mesa, da ne zbolimo za trakuljo, a pazimo, da prasiči sploh nikdar ne pridejo s človeškim blatom v dotiko, ker le z njim postanejo ikrasti.

Vprašanje 58. Jeseni sem kupil vino iz vinograda, ki ni bil škropljen. To vino je sedaj še dosti bolj kislo, nego je bilo, in se tudi bojim, da se mi pokvari, ker je zelo nizko. Kako bi vinu odvzel kislino in kaj naj mu dodam, da bo močnejše in trpežnejše? (J. M. v T.)

Odgovor: Kislina se vinu odvzame z mramorjevo moko, česar Vam pa ne priporočamo. Sicer pa berite tudi odgovor na 1. vprašanje v letošnjem letniku. Priporočamo Vam prekislilo vino narediti užitno s saharinom. Saharin je 500krat sladkejši nego sladkor, in trohica ga uže zadostuje, da spremeni okus. Doboste ga tudi v zavoji po 25 gr. in sicer pri Juliju Jallowetz-u na Dunaji, II. Kaiser Josefstrasse 20. Moč se da vinu z najčistim špiritom. Ob začetku ima vino okus po špirtu, a kolikor bolj se uleži, tem bolj ga izgubi. Povprečno ima vino 10 % špirta. Vaše vino ga ima kake 4 do 5 %. Vsak liter špirta, ki ga dolijete na hektoliter vina, zboljša vino za en odstotek.

Gospodarske novice.

* **Novomeška podružnica**, ki jako marljivo deluje, je osnovala novo podjetje, ki bode veliko koristilo kmetijstvu. V nedeljo 19 t. m. je namreč otvorila v Novem Mestu ob ogromni udeležbi kmetijsko bralnice, ki je pristopna vsakemu kmetovalcu in v kateri se bode poljudno predavalo o vseh rečeh, koje poznati je potrebno kmetovalcu, torej ne le o kmetijstvu, ampak tudi o zakonodajstvu i. t. d.

* **Deželna trtnoušna komisija** je v ponedeljek 20. t. m. zborovala pod predsedstvom vladnega voditelja c. kr. dvornega svetnika barona Heina, ob navzočnosti referenta c. kr. vladnega svetnika gosp. Dralke, trtnoušnega komisarja gosp. Reichla ter članov gg. Dolenca, dr. Mencingerja, Pirca, dr. Vošnjaka in Witschla. Komisija se je izrekla za ministersko zakonsko predlogo glede olajšav v prometu s trtami, ukrenila predlagati, naj tudi država daje pre-

mije tistim, ki zasade nove vinograde, ter sklenila poprositi, da se v deželni proračun postavi vsota za brezobrestna posojila tistim, ki svoje vinograde obnové. Na podlogi poročila trtnoušnega komisarja izreče se komisija, da se takoj prične z napravo trtnic v Črnomaljskem okraji ter se izreče želja, da bi se nastavil potujoč učitelj za vinarstvo.

* **Glede oddaje deteljnega semena** je bila v inseratu zadnje številke napaka glede cen. Domače detelje kilogram stoji namreč 83 kr., a nemške 75 kr., kar naj izvolijo cenj. naročniki na znanje vzeti. Dosedanjim naročnikom smo vsakemu posebe pomoto naznanili.

* **Novo podružnico** so ustanovili v nedeljo 19. t. m. v Rovtah nad Logatec. Podružnica šteje uže sedaj 27 udov. Načelnik ji je gospod kaplan Janez Hladnik, vzor za vsestranski blagor narodov delujočega moža. V Rovtah hočejo tudi ustanoviti sirarsko zadrugo.

* **Rusko laneno seme** je družbi popolnoma pošlo, zato ne vzprejema več narečil.

* **O oddaji semenskega krompirja** je poseben članek v današnji številki.

* **Semenski oves** iz Krkonoških gora na Češkem, torej iz kraja, ki ima mrzlo podnebje in slabo zemljo, oddaje družba po 12 gold. 100 kilogramov. Oves je izvenredno lep. Hektoliter ga tehta 56 kg, ali stari mernik malo več kot 17 kg.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 23. februarja 1893.

Navzočni so bili predsednik gospod cesarski svetnik Ivan Murnik ter odborniki gg. Folakovski, baron Lazarini, Lenarčič, Witschl, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in tajnik Pirca.

Odbor ukrene razpisati oddajo plemenih bikov, ki se bodo oddali še to pomlad, ter oddajo ovac bergamaškega plemena, če jih bode mogoče dobiti precej sedaj.

Naznanilo vis. deželnega odbora, da se je Krški podružnici obljubila podpora za napravo ameriškega matičnjaka, se z veseljem vzame na znanje.

Isto tako se vzame na znanje dopis c. kr. deželnega šolskega sveta, s katerim se prijavljajo imena učiteljev, ki so dobili podpore za šolske vrtove.

Sporočilo deželnega odbora, da se je obljubilo po 50 gold. podpore za tri vodnjake na planinah o okoliši Cerkljanske podružnice, se vzame na znanje.

Vsled dopisa c. kr. kmetijskega ministerstva ukrene odbor pričeti s poskusi za pokončevanje miši z zanesenjem vrečinske bolezni med miši z bacilom „typhi mus“, za katere poskuse ministerstvo ponuja pomoč. Tajništvu se naloži vse potrebno priskrbeti.

Prodaja enega subvencijskega bika zaradi neplodnosti se dovoli.

Vsled poziva deželnega odbora se odbor izreče o neki prošnji za podporo v prospah planinarstva, in sicer v tem smislu, da se da premija za popolnoma določena dela, ki v resnici zboljšajo užitek planine.

Na poziv visokega deželnega odbora, da se tudi družba „eventuelno“ izreče o načinu, kako porabiti od deželnega zbora dovoljeni kredit za pospeševanje planinarstva, o čemer so se za svet vprašala uže c. kr. okrajna glavarstva, ukrene odbor izjaviti se, da mu ni mogoče tekmovati o strokovnih vdrašnjih s c. kr. okrajnimi glavarstvi, in to tudi zato ne, ker ne ve, kedaj zanj nastane ta eventualnost.

Vsled neosredno vis. deželnemu odboru od podružnic doposlanih prošenj, javlja on glavnemu odboru, naj se galica pošilja

podružnicam prosta vozarine ter da bo de dotične stroške deželni odbor potem družbi povrnil.

Za nove ude se vzprejmejo gg.:

Bartol Janez, posestnik v Travniku; Tausas Miha, posestnik na Hribu in obč. tajnik v Ložkem potoku; Šustar Andrej, posestnik v Kamniku; Terpine Jakob, posestnik v Ljubljani; Lamprecht Gašper, posestnik v Kumenu; Gorjanc Jože, posestnik v Hrenovicah; Zamida Matija, deželni svetnik v Ljubljani; Stegu Blaž, c. kr. cestar in posestnik v Goričah; Bovha Mihael, posestnik pri Sv. Martinu na Raki; Kraut Josip, posestnik v Bistrici; Šavršnik Karol, učitelj v Dupljah; Mrak Josip, posestnik in župan v Podgorjah; Komljanec Janez, posestnik v Jarnej Vrhu; Bajc Josip, posestnik v Trati pri Podkrajju; Beutler pl. Heldenstern Ivan, c. in kr. ritmajster in poveljnik žrebčarske postaje na Selu; Poljak Martin, kaplan v Šmihelu; Ziegenheim Vencel, posestnik v Gabrovki; Fux Rozalija, posestnica v Ljubljani; Vratarič Franjo, trgovec v Vojniku; Gerdov Miha, posestnik v Rudniku; Dekleva Franc, trgovec in posestnik v Slavini; Burcer Ignacij p. d. Hilove, posestnik v Tamarivasi; Ogorevc Ivan, gostilničar in posestnik v Ljubljani; Ljudska šola v Gorjah; Petkovšek Janez, posestnik v Rovtah; Istenič Matevž, posestnik v Rovtah; Errath Josip, trgovec v Mokronogu; Globelnik Janez, kaplan pri Sv. Trojici; Poljanc Anton, usnjav v Št. Jarneji; Miklavčič Matija, posestnik v Zgor. Maharovcu; Kosler Ivan Bap., grajščak v Orteneggu; Klinar Matija, posestnik in gostilničar v Radovljici; Legat Marija, posestnica v Lescah; Božič Matija, posestnik in gostilničar v Moravčah; Molek Martin, župnik na Savi; Sivec Franc, strojar v Rovtah; Gantar Janez, posestnik na Medvedjem Brdu; Lipovšek Matevž, posestnik v Malem Hribu; Jerman Jože, posestnik v Savinjeju; Štih Martin, posestnik v Št. Janžu v Rožni Dolini; Lesjak Anton, kaplan na Dobrovi; Gregorin Janez, posestnik v Vnanjih Goricah; Hauf Anton, c. kr. poštar v Kočevji; Wurzbach pl. Tannenberg Bianca, grajščakinja v Landsprežu; Waland Jože, posestnik v Trnovem; Šuller Alojzij, trgovec in posestnik v Mirni.

R a z g l a s

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov kupljenih z državno podporo, in sicer **beljancev** (cikastih) za Gorenjsko in **muricedolcev** (sivih) za Notranjsko in Dolenjsko.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe bode meseca aprila kupil s podporo, katero je dovolilo visoko c. kr. kmetijsko ministertvo za pospeševanje govedarstva, nekaj bikov, beljancev in muricedolcev.

Te bika bode oddajal odbor na podlogi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih.

Prošnje je vložiti do

31. marcija t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavzeti se:

1.) da je pripravljen bika vzprejeti o pravem času na oni bližnji postaji, katera bode določena, in sicer tistega bika, katerega določi odbor;

2.) da bode poslal na račun precej, ko mu odbor naznani, da mu je bik prisojen, 10 gld., kateri zapadejo, če potem ne vzprejme odkazanega mu bika;

3.) da plača ob vzprejemu bika polovico tistih stroškov, katere je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in sicer odračunivši pod točko 2, omenjenih 10 gld., in

4.) da podpiše zavezo pismo, s katerim se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz katerega koli zadostnega vzroka z dovoljenjem podpisane odbora proda, povrniti po 5 gld. za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejci, kateri bodo rabili prejetega bika čez 2 leti za pleme, in sicer najmanj 4 mesece dalje, dobodo po 20 gld. in za vsak nadaljni mesec po 5 gld. nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani dne 23. februvarija 1893.

V a b i l o

p. n. članom Cerkljanske podružnice na zborovanje, ki bode v nedeljo 5. marcija t. l. popoldne ob 3. uri v gostilni g. Hribarja v Cerkljah.

Vabljeni so razen vseh članov sploh vsi za kmetski napredek vneti možje.

J. Globočnik s. r., načelnik.

O z n a n i l o

p. n. članom podružnice „Tuhinjska dolina“.

Podružnična čistilnica bode, po sklepu občnega zbora z dne 4. decembra 1892. l. odslej krožila po sledečem vzporedju:

Spomladi od 1. do 15. marcija bode stala v Šmartnem pri Alojziju Matjanu,

od 16. do 31. marcija pri Janezu Bricu, po domače Hacetu, od aprila meseca nadalje v Zg. Tuhinji pri Vidu Kaduncu, jeseni od 15. do 31. avgusta v Šmartnem pri Alojziju Matjanu,

od 1. do 15. septembra pri Hacetu,

od 16. septembra nadalje v Zg. Tuhinji.

Na ta način bode vsakteremu udu kolikor toliko priležno čistilnico uporabljati. Udje čistijo **le svoje** zito brezplačno. Neudje plačajo od mernika po 5 kr. — Stroj vozijo udje menjaje se brezplačno.

Podružnica „Tuhinjska dolina“ dne 19. februvarija 1893.

M. Kljun s. r., prvomestnik.

S. Malenšek s. r., tajnik.

Listnica uredništva.

G. T. v V. Veseli nas, da je članek „Beseda o rastlinski hrani“ vzbudil toliko zanimanja. Kakor vidite, ga danes še nadaljujemo. Prav pravite, da malo kateri stan potrebuje toliko vednosti kakor kmetski, če naj napreduje, in da je potreba ljudske šole na deželi tako urediti, da kmetskega otroka pripravijo najbolj za njegov kmetski poklic.

J. P. v D. Ako je Vaša krava vzlic temu, da je zdrava, vender vedno mršava, prihaja od tod, ker ji ali kožo premalo snazite, ali je take vrste, ali pa imate prav mrzel hlev. — Med insektih v „Kmetovalci“ je bilo polno naznanil o oddaji ameriških trt. Katera vrsta ameriških trt bo najboljša za Vaš kraj, to je zavisno od Vaše zemlje, katere ne poznamo. Tu velja najbolj izkušnja Berite članek „Ameriške trte na Francoskem“ v 1. številki letošnjega „Kmetovalca“.

A. K. v P. Najboljša podloga breskvam je po naših krajih navadna češplja, to seveda ne iz korenin, ampak iz košic izrasla. Najboljša zgodnja breskev je „Amsden“. — Cvetodere je najboljšje zatirati s pasom od mrčesjega kletja, ki se naredi okoli debel. Berite Erjavčevu knjigo „Naše škodljive živali“. — Lupina je dobra za zeleno guojitev in bi v navedenem času dovolj dorasla. Najboljša je krmska lupina. Glede umetnih gnojil za vinograde berite na 145. strani lanskega „Kmetovalca“. Vsa umetna gnojila doboste v kemijski tovarni v Hrastniku.

J. Š. v G. O sredstvu, da se živina ne sovraži, berite v odgovorih na straneh 104. in 109. lanskega letnika.

J. W. v H. Da doboste za licencovanega žrebca subvencijo, morate se jeseni zglasiti pri poveljništvu žrebčarskega depota ter dokazati število oplemenjenih kobil.

F. K. na R. Kunce velikega plemena, takozvane „lapins bellier“ ima naprodaj J. Klos, hotelier, Benisch, Schlesien.

T. W. v D. Štajarska in lucernska detelja sta dobri. Prva je boljša, če nam je le za dveletno porabo, druga ob večletni. Lucerna ljubi globoko njivo. — Tudi lapis je dober namesto monoklorne očetne kisline. — Gotovo se smete tudi Vi pečati s pridelovanjem zdravniških rastlin. — Za kuro, ki žre jajca, je najboljšje zdravilo nož. — Če prasiček noče jesti, je dokaz, da je bolan, katero bolezen ima, pa mi ne moremo vedeti.

Gg. J. J. v R., M. L. v Št. A. in J. S. v B. Lepa hvala za poslano. Česar nismo danes porabili, pride prihodnjič na vrsto.